

УДК 37.013.42:7.01

DOI <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2025.38.1.8>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМПОЗИЦІЙНИХ УМІНЬ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВА

Гетьман Оксана Павлівна

доктор філософії з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»,
старший викладач кафедри дизайну,
Державний заклад «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,
Полтава, Україна,
e-mail: oksana.gethman@gmail.com, orcid: 0000-0002-5758-9683

Анотація. Мета. Стаття має на меті дослідити процес формування композиційних умінь у майбутніх фахівців культури та мистецтва в умовах сучасної мистецької освіти, зокрема в контексті поєднання традиційних і новітніх освітніх технологій. Особливу увагу приділено визначенню ролі композиційної культури як складової частини професійної компетентності митця та чинника розвитку творчого мислення.

Методологія. У дослідженні використано комплекс теоретичних методів: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизацію педагогічних і мистецьких підходів. На основі структурно-функціонального аналізу визначено сутність поняття «композиційні вміння» як інтегративного утворення, що об'єднує знання законів композиції, художнє мислення, просторову уяву, естетичний смак і візуальну грамотність. Методологічну основу становлять положення компетентнісного, діяльнісного та креативного підходів, а також принципи інтеграції мистецтва й цифрових технологій.

Результати. Проаналізовано педагогічні умови та методичні засади розвитку композиційних умінь у системі мистецької освіти України. Визначено, що академічна школа забезпечує фундаментальну базу художньо-композиційних знань, тоді як інноваційні методи: проєктне, інтерактивне, проблемно-орієнтоване та цифрове навчання стимулюють самостійність, критичність і творчу рефлексію здобувачів освіти. Окреслено ефективність упровадження VR/AR-технологій, 3D-моделювання, мультимедійних інструментів і командних проєктів як засобів розвитку просторового мислення та художньої уяви. Проаналізовано також європейський досвід, зокрема курси *Design Thinking*, *Media Arts*, *Cultural Management*, які формують комплексне креативне мислення майбутніх дизайнерів і художників.

Наукова новизна. Уточнено зміст поняття «композиційні вміння» як складової частини професійної компетентності фахівців мистецької сфери. Уперше обґрунтовано концептуальну модель формування композиційних умінь, що базується на інтеграції класичної академічної підготовки з інноваційними цифровими технологіями навчання. Показано, що саме синтез традиційних і сучасних підходів забезпечує гнучкість мислення та здатність майбутніх митців до створення гармонійного художнього образу в цифрову епоху.

Практична значущість. Результати дослідження можуть бути використані у практиці викладання дисциплін художньо-композиційного циклу, під час

розроблення навчальних програм і методичних матеріалів для підготовки фахівців у галузі дизайну, образотворчого та цифрового мистецтва. Запропоновані педагогічні умови й інноваційні методи сприяють підвищенню ефективності освітнього процесу, розвитку креативності, просторової уяви та візуальної культури майбутніх фахівців.

***Ключові слова:** композиційні вміння, мистецька освіта, творче мислення, інноваційні технології, цифровізація, дизайн, культура, професійна підготовка.*

ВСТУП

Система вищої освіти в Україні сьогодні перебуває у процесі активної модернізації, що зумовлено як внутрішніми викликами, так і прагненням інтеграції у європейський освітній простір. Для мистецьких спеціальностей ключовим є питання формування цілісного комплексу знань, умінь і навичок, які дають змогу майбутнім фахівцям успішно реалізовувати себе у сфері культури й мистецтва.

Серед цих компетентностей особливе місце займає композиційне мислення. Композиція визначає здатність митця організувати форму, простір і зміст, забезпечуючи гармонійність та виразність творчого результату. Тому навчання композиції є не лише технічною, а й світоглядною основою підготовки художників, дизайнерів, архітекторів, педагогів мистецьких дисциплін.

Композиція має багатопланове значення: структурно-просторове – організація елементів на площині чи в просторі; естетико-виразне – створення цілісного художнього образу, здатного впливати на глядача; функціонально-комунікативне – здатність твору передавати повідомлення та взаємодіяти з аудиторією.

Оволодіння законами композиції сприяє розвитку візуальної грамотності, формує навички критичного сприйняття мистецтва, а також дає змогу здобувачам освіти інтегрувати традиційні та сучасні підходи у власній творчості [12].

АНАЛІЗ ПОПЕРЕДНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Проблема формування композиційних умінь у мистецькій освіті розглядалася у працях українських і зарубіжних педагогів, мистецтвознавців, дизайнерів (Д. Авраменко, С. Алексеева, Р. Арнхейм, Н. Бондаренко, В. Вонг, О. Пасько, Д. Борисенко, О. Гончаренко, Г. Вишеславський, Ц. Дутін, Л. Оружа, Г. Сотська). У наукових дослідженнях підкреслюється роль академічної школи як основи художньої культури, а також необхідність оновлення методів викладання з урахуванням цифровізації та креативної економіки.

В Україні підготовка здобувачів освіти мистецьких спеціальностей базується на класичній школі композиції, що зберігає спадковість академічних традицій і водночас адаптується до сучасних освітніх викликів. Композиція у цьому контексті виступає не лише навчальною дисципліною, а й засобом розвитку цілісного художнього мислення.

Аналіз сучасних тенденцій свідчить, що провідні українські мистецькі заклади (Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, Львівська національна академія мистецтв, Харківська державна академія дизайну і мистецтв) активно впроваджують комп'ютерні технології, 3D-моделювання, цифрову графіку та мультимедійні практики, поєднуючи традиційну образотворчу культуру з новими засобами візуальної комунікації.

У країнах ЄС спостерігається орієнтація на інноваційні, міждисциплінарні й дослідницькі підходи. Зокрема, у Німеччині, Фінляндії, Нідерландах та Франції активно впроваджуються курси Design Thinking, Media Arts, Creative Industries, Cultural Management, де композиційні дисципліни поєднуються з практиками цифрового мистецтва, інтерактивного дизайну та VR/AR-технологій.

МЕТА

Метою дослідження є аналіз теоретико-методичних і практичних засад формування композиційних умінь у процесі професійної підготовки фахівців у сфері культури та мистецтва, а також визначення перспектив інтеграції українського досвіду з європейськими освітніми моделями.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Композиція у цьому контексті виступає не лише навчальною дисципліною, а й засобом розвитку цілісного художнього мислення. Її вивчення допомагає студентам розуміти закономірності організації простору, гармонії, рівноваги, пропорцій і ритму. Академічна школа вимагає високої точності, уваги до деталей, спостережливості, а також уміння аналітично оцінювати власні творчі рішення.

Викладання композиції традиційно поєднується з курсами рисунку, живопису,

скульптури, історії мистецтв, архітектурного проектування, дизайну середовища. Така міжпредметна інтеграція формує ґрунтовну професійну базу для майбутнього спеціаліста, дає йому змогу осмислити закономірності художнього цілого та взаємозв'язок форми, змісту й естетичного впливу [9].

Сучасна українська мистецька освіта прагне не лише зберегти, а й осучаснити академічну школу. У багатьох закладах, таких як Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури, Львівська національна академія мистецтв, Харківська державна академія дизайну і мистецтв, викладання композиції розширюється за рахунок застосування комп'ютерних технологій, 3D-моделювання, цифрової графіки та мультимедійних практик. Це сприяє поєднанню традиційної образотворчої культури з новими засобами візуальної комунікації.

Особлива увага приділяється розвитку індивідуального стилю студента. Викладачі виступають не лише як носії знань, а й як тьютори, які допомагають здобувачам освіти знайти власний художній голос, самостійно розв'язувати композиційні завдання різної складності. Поширеними є методи проєктного навчання, творчі лабораторії, пленери, майстер-класи від відомих художників і дизайнерів, що стимулюють креативне мислення й формують професійну гнучкість.

Окрім того, українська мистецька освіта зберігає акцент на національній ідентичності. Вивчення композиції нерідко пов'язується з темами української культурної спадщини, народного мистецтва, орнаменту, кольорової символіки. Такий підхід сприяє формуванню світоглядної цілісності майбутнього митця, який здатний поєднувати універсальні художні принципи з національним змістом.

Водночас сучасна система стикається з низкою викликів: недостатньою матеріально-технічною базою, нерівномірним доступом до цифрових технологій, обмеженими можливостями міжнародної співпраці. Проте навіть за цих умов українська академічна школа демонструє стійкість та адаптивність, зберігаючи високий рівень професійної підготовки.

Таким чином, українська модель формування композиційних умінь поєднує у собі класичну дисциплінованість і відкритість до інновацій. Саме цей баланс між традицією та модерністю створює умови для виховання фахівця, здатного не лише відтворювати відомі художні прийоми, а й створювати нові, концептуально осмислені образи сучасного мистецтва.

У країнах Європейського Союзу акцент у підготовці фахівців у галузі мистецтва робиться на інноваційних, міждисциплінарних і дослідницьких підходах. Європейська модель мистецької освіти ґрунтується на ідеях мобільності, гнучкості та партнерства між навчальними закладами, культурними інституціями й технологічними компаніями [15].

Однією з визначальних тенденцій є інтеграція композиційних дисциплін у проєктно-дослідницькі курси, такі як Design Thinking, Media Arts, Creative Industries, Cultural Management. Наприклад, у Німеччині та Нідерландах освітні програми мистецьких академій поєднують традиційні курси композиції з новітніми практиками візуальної комунікації, дизайну середовища, інтерактивних інсталяцій. Студенти працюють у проєктних групах, розробляючи композиційні рішення для виставок, соціальних ініціатив, культурних фестивалів, цифрових платформ [9].

У Фінляндії, де діє модель art-based research, вивчення композиції поєднується з аналітичними та дослідницькими компонентами. Навчання має експериментальний характер: здобувачі освіти вивчають взаємозв'язок між формою, кольором і простором у контексті нових медіа, соціального дизайну чи екологічного мистецтва. Такі підходи сприяють розвитку рефлексивного мислення, формуванню естетичної інтуїції й здатності осмислювати композицію як універсальну категорію художньої культури.

Значну роль відіграє цифровізація освітнього процесу. Університети ЄС активно впроваджують VR/AR-технології, 3D-моделювання, інтерактивні візуалізації, мультимедійні інсталяції. Наприклад, у Політехнічному університеті Мілана та Університеті прикладних мистецтв у Відні використовуються курси Digital Composition Studio, де студенти створюють композиційні рішення у віртуальному просторі, поєднуючи традиційні принципи гармонії з алгоритмічними методами композиції.

Особливо показовими є гібридні мистецькі програми, які поєднують дизайн, менеджмент і технології. У Польщі, наприклад у Краківській академії мистецтв, діє програма «Композиція і нові медіа», що орієнтована на розвиток цифрової творчості, інтерактивного дизайну та мультимедійних проєктів. У Франції школи мистецтв (École nationale supérieure des Beaux-Arts, Le Fresnoy) активно застосовують підхід creative coding, який розширює поняття композиції до взаємодії людини, простору й технологічного середовища [18].

Ключовою перевагою європейської системи є індивідуалізація навчальної траєкторії.

Студент отримує свободу у виборі курсів, напрямів досліджень і форм творчої самореалізації. Викладач виконує функцію ментора, допомагаючи студенту усвідомити власну художню мову й виробити авторський стиль.

В Україні ці тенденції поступово знаходять відображення в реформах мистецької освіти. Зокрема, розширюється міжнародне партнерство, створюються спільні магістерські програми, проводяться воркшопи з європейськими експертами, упроваджуються онлайн-курси та цифрові ресурси для формування композиційних навичок (ArtSteps, Canva, Figma, Adobe Express тощо). Це сприяє поступовій інтеграції української мистецької школи в європейський культурно-освітній простір.

Отже, європейський досвід показує, що сучасна мистецька освіта виходить за межі академічних рамок і перетворюється на інноваційну лабораторію розвитку креативності, технологічної грамотності й культурного мислення. Саме така модель є орієнтиром для модернізації української системи підготовки фахівців мистецьких спеціальностей.

Методичні аспекти формування композиційних умінь. Формування композиційних умінь є одним із ключових складників професійної підготовки фахівців мистецького профілю, адже саме композиція визначає структурну, естетичну та смислову єдність художнього твору. Композиційні вміння охоплюють не лише технічні навички організації простору, форми та кольору, а й здатність до творчого мислення, аналітичного сприйняття візуальної інформації та її інтерпретації в художньому образі.

У науковій і мистецько-педагогічній літературі поняття «композиційні вміння» розглядається як інтегративна характеристика особистості художника або дизайнера, що поєднує знання законів композиції, естетичні орієнтири, просторову уяву, відчуття гармонії та ритму, вміння цілісно мислити образами. Вони формуються через системне поєднання теоретичної підготовки, практичної діяльності та творчих експериментів.

Сучасна мистецька освіта вимагає нового педагогічного підходу, у якому викладач виступає фасилітатором творчого процесу, а здобувач вищої освіти – активним учасником художнього пошуку. Такий підхід базується на принципах:

- поетапності – поступове ускладнення завдань – від простих композиційних етюдів до складних проектних рішень;

- варіативності – можливість використання різних технік, матеріалів і цифрових засобів;

- рефлексивності – усвідомлення власних дій і рішень у процесі створення композиції;

- інтегративності – поєднання художніх, культурологічних і технологічних знань.

Одним із важливих методів розвитку композиційного мислення є практико-орієнтоване навчання, коли завдання максимально наближені до реальних умов професійної діяльності. Наприклад, створення айдентики культурних подій, макетів виставкових експозицій, дизайн соціального плакату, інтерактивних артпроектів. Велику роль відіграють також творчі проекти та колективні форми роботи (воркшопи, дизайн-спринти, пленери), які сприяють формуванню комунікативних і міждисциплінарних навичок. Завдяки цим формам здобувачі освіти розвивають уміння презентувати власні ідеї, аргументувати художні рішення, працювати з культурним контекстом і сучасними технологіями.

У сучасних умовах цифровізації важливо навчати студентів працювати з цифровими композиційними засобами – програмами для 3D-моделювання, візуального сторітелінгу, графічного дизайну. Це розширює можливості творчої самореалізації та дає змогу майбутнім фахівцям інтегрувати класичні принципи композиції у новітні медіаформати.

Отже, формування композиційних умінь у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців культури та мистецтва має спиратися на поєднання традиційної академічної школи та сучасних педагогічних технологій. Саме синтез естетичного, технологічного й культурного компонентів забезпечує становлення творчої особистості, здатної формувати візуально-комунікативний простір сучасної культури.

Міждисциплінарність. Поєднання композиції з курсами культурології, медіакомунікацій, сучасних технологій. Це дає змогу розвивати креативне мислення та виховувати фахівця, здатного працювати на перетині мистецтва, освіти і культури [13].

Порівняльний аналіз та адаптація європейських практик. Упровадження інтерактивних методів: воркшопів, колективних проектів, «дизайн-спринтів»; створення умов для студентської мобільності та обміну досвідом із закладами ЄС.

ВИСНОВКИ

1. Формування композиційних умінь є стратегічним компонентом професійної підготовки фахівців у сфері культури та мистецтва, що поєднує естетичний, когнітивний та практичний складники.

2. Українська система мистецької освіти, спираючись на академічну школу, має потенціал до модернізації через інтеграцію інноваційних педагогічних технологій, міждисциплінарних підходів і цифрових інструментів.

3. Європейський досвід демонструє ефективність синтезу мистецтва, технологій і культурного менеджменту, що може бути адаптовано в українській освіті.

4. Гармонійне поєднання традицій і інновацій, розвиток візуального мислення, цифрової грамотності та креативності забезпечать підготовку фахівців нового покоління – творчих, мобільних і здатних формувати художній образ сучасності.

5. Перспективним напрямом подальших досліджень є розроблення моделей формування композиційних компетентностей у контексті цифрової культури та міжнародної академічної співпраці.

ЛІТЕРАТУРА

[1] Закон України про вищу освіту. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 05.10.2025).

[2] Закон України про культуру. Стаття 7. URL: https://kodeksy.com.ua/pro_kulturu/7.htm (дата звернення: 13.10.2025).

[3] Авраменко Д.К. Дизайн сучасної зовнішньої реклами в Україні: принципи формотворення : автореф. дис. ... канд. мистецтвознав : 17.00.07. Харків, 2012. 20 с. URL: <https://surl.li/rxpbyi>

[4] Алексєєва С.В. Творчий розвиток майбутніх дизайнерів у художньо-проектних практиках. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 7(21). С. 330–339. URL: <https://url-shortener.me/7QJE>

[5] Андрощук І.П. Проектування змісту професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнівської молоді. *Науковий вісник ІПТО НАПН України*. 2018. Вип. 16. С. 128–135. URL: <https://url-shortener.me/7QJM>

[6] Бондаренко Н., Пасько О. Особливості підготовки майбутніх фахівців дизайну у закладах вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 61. Т. 1. С. 58–63. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-1-10>

[7] Борисенко Д.В. Методика використання комп'ютерного 3D-проекування у навчанні майбутніх фахівців із дизайну : автореф. дис. : 13.00.10. Київ, 2018. 25 с. URL: <https://url-shortener.me/7QJT>

[8] Болонський процес у контексті європейської інтеграції освіти : монографія. Київ : Наук. думка, 2021. 312 с.

[9] Гончаренко О.В. Методика викладання композиції у мистецьких навчальних закладах : навчальний посібник. Харків : ХДАДМ, 2020. 156 с.

[10] Вишеславський Г.Ю. Візуальне мислення і художня практика у XXI столітті. *Мистецтвознавчі записки*. 2021. № 40. С. 22–29.

[11] Дизайн і мистецька освіта: європейський досвід та українські перспективи : колективна монографія. Львів : ЛНУ, 2022. 284 с.

[12] Дутін Ц. Педагогічні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців із графічного дизайну. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогічні науки»*. 2020. № 2(20). С. 188–193.

[13] Лагода О.М., Стеценко К.М. До проблеми формування професійної компетентності дизайнера у процесі його навчання. *Сучасний рух науки : тези доп. V Міжн. наук. практ. Інтернет-конференції*. Дніпро, 2019. 864 с. URL: <https://er.chdtu.edu.ua/handle/ChSTU/373>

[14] Оружа Л.В. Підготовка майбутніх фахівців із дизайну у вищому навчальному закладі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2011. 20 с. URL: <https://url-shortener.me/7QK5>

[15] Руденька Т.М. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей засобами артпедагогіки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2017. 20 с. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8146>

[16] Сотська Г.І. Естетичний досвід – основа художньо-творчої діяльності викладача образотворчого мистецтва вищого педагогічного навчального закладу. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2012. Вип. 12. Ч. 1. С. 288–294. URL: <https://surl.li/qmyzyz>

[17] Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 022 «Дизайн» : Наказ Міністерства освіти і науки України від 13 грудня 2018 р. № 1391.

[18] Arnheim R. *Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye*. Berkeley: University of California Press, 2004.

[19] Wong W. *Principles of Two-Dimensional Design*. New York: Van Nostrand Reinhold, 1993.

[20] European Higher Education Area: Bologna Process Implementation Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2020.

REFERENCES

[1] Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine on Higher Education]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved October 5, 2025, from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].

[2] Zakon Ukrainy «Pro kulturu». Statia 7 [Law of Ukraine on Culture. Article 7]. (n.d.). kodeksy.com.ua. Retrieved October 13, 2025, from https://kodeksy.com.ua/pro_kulturu/7.htm [in Ukrainian].

[3] Avramenko, D.K. (2012). *Dyzain suchasnoi zovnishnoi reklamy v Ukraini: pryntsyvy formotvorennia* [Design of modern outdoor advertising in Ukraine: principles of form formation]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian]. Retrieved from <https://surl.li/rxpbyi> [in Ukrainian].

[4] Aliexsieieva, S.V. (2023). *Tvorchiy rozvytok maibutnikh dyzaineriv v khudozhno-proektnykh praktykakh* [Creative development of future designers in artistic and project practices]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii – Scientific Innovations and*

Advanced Technologies, 7(21), 330–339. Retrieved from <https://url-shortener.me/7QJE> [in Ukrainian].

[5] Androshchuk, I.P. (2018). Proektuvannia zmistu profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv trudovoho navchannia ta tekhnolohii do orhanizatsii pozaurochnoi khudozhno-tekhnichnoi diialnosti uchnivskoi molodi [Designing the content of professional training of future teachers of labor studies and technologies for organizing extracurricular artistic and technical activities of students]. *Naukovyi visnyk IPTO NAPN Ukrainy – Scientific Bulletin of the Institute of Vocational Education and Training of NAES of Ukraine*, 16, 128–135. Retrieved from <https://url-shortener.me/7QJM> [in Ukrainian].

[6] Bondarenko, N., & Pasko, O. (2023). Osoblyvosti pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv dyzainu u zakladakh vyshchoi osvity [Peculiarities of training future design specialists in higher education institutions]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Topical Issues of the Humanities*, 61(1), 58–63. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/61-1-10> [in Ukrainian].

[7] Borysenko, D.V. (2018). Metodyka vykorystannia kompiuternoho 3D proektuvannia u navchanni maibutnikh fakhivtsiv z dyzainu [Methodology of using computer 3D design in the training of future design specialists]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kyiv. Retrieved from <https://url-shortener.me/7QJT> [in Ukrainian].

[8] Bolonskyi protses u konteksti yevropeiskoi intehratsii osvity: monohrafiia [The Bologna Process in the context of European educational integration: monograph]. (2021). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

[9] Honcharenko, O.V. (2020). Metodyka vykladannia kompozytsii u mystetskykh navchalnykh zakladakh [Methodology of teaching composition in art institutions]. Kharkiv: KhDADM [in Ukrainian].

[10] Vysheslavskiy, H.Yu. (2021). Vizualne myslennia i khudozhnia praktyka u XXI stolitti [Visual thinking and artistic practice in the 21st century]. *Mystetstvoznavchi zapysky – Art Studies Notes*, 40, 22–29 [in Ukrainian].

[11] Dyzaïn i mystetska osvita: yevropeyskyi dosvid ta ukrainski perspektyvy: kol. monohrafiia [Design and art education: European experience and Ukrainian perspectives: collective monograph]. (2022). Lviv: LNU [in Ukrainian].

[12] Dutin, Ts. (2020). Pedahohichni aspekty profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z hrafichnogo dyzainu [Pedagogical aspects of professional training of future graphic design specialists]. *Visnyk universytetu imeni Alfreda Nobelia. Serii: Pedahohichni nauky –*

Bulletin of Alfred Nobel University. Pedagogical Sciences Series, 2(20), 188–193 [in Ukrainian].

[13] Lahoda, O.M., & Stetsenko, K.M. (2019). Do problemy formuvannia profesiinoi kompetentnosti dyzainera u protsesi yoho navchannia [On the problem of forming the professional competence of a designer in the process of training]. *Suchasnyi rukh nauky – Modern Science Movement: Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Internet Conference*, Dnipro, 864. Retrieved from <https://er.chdtu.edu.ua/handle/ChSTU/373> [in Ukrainian].

[14] Oruzha, L.V. (2011). Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv z dyzainu u vyshchomu navchalnomu zakladi [Training of future design specialists in higher educational institutions]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kyiv. Retrieved from <https://url-shortener.me/7QK5> [in Ukrainian].

[15] Rudenka, T.M. (2017). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh fakhivtsiv mystetskykh spetsialnostei zasobamy art-pedahohiky [Formation of professional competence of future specialists in art specialties by means of art pedagogy]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Zhytomyr. Retrieved from <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/handle/123456789/8146> [in Ukrainian].

[16] Sotska, H.I. (2012). Estetychnyi dosvid – osnova khudozhno-tvorchoi diialnosti vykladacha obrazotvorchoho mystetstva vyshchoho pedahohichnogo navchalnogo zakladu [Aesthetic experience as the basis of artistic and creative activity of a fine arts teacher in higher pedagogical education]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia – Problems of Modern Teacher Training*, 12(1), 288–294. Retrieved from <https://surl.li/qmyz> [in Ukrainian].

[17] Standart vyshchoi osvity Ukrainy pershoho (bakalavrskoho) rivnia za spetsialnistiu 022 «Dyzain» [Standard of Higher Education of Ukraine for the first (bachelor's) level in specialty 022 «Design»]. (2018, December 13). Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 1391 [in Ukrainian].

[18] Arnheim, R. (2004). *Art and Visual Perception: A Psychology of the Creative Eye*. Berkeley: University of California Press. [in English].

[19] Wong, W. (1993). *Principles of Two-Dimensional Design*. New York: Van Nostrand Reinhold. [in English].

[20] European Higher Education Area (2020). *Bologna Process Implementation Report*. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [in English].

ABSTRACT

Hetman O. Features of the Formation of Compositional Skills in the Process of Training Specialists in the Field of Culture and Arts

Purpose. *The article aims to explore the process of forming compositional skills among future specialists in culture and art within the context of modern art education, particularly emphasizing the integration of traditional and innovative educational technologies. Special attention is paid to defining the role of compositional culture as a component of an artist's professional competence and as a factor in developing creative thinking.*

Methodology. The research employs a complex of theoretical methods – analysis, synthesis, comparison, generalization, and systematization of pedagogical and artistic approaches. Based on structural-functional analysis, the concept of «compositional skills» is defined as an integrative formation combining knowledge of compositional laws, artistic thinking, spatial imagination, aesthetic taste, and visual literacy. The methodological foundation rests on the principles of competence-based, activity-oriented, and creative approaches, as well as on the integration of art and digital technologies.

Results. The study analyzes the pedagogical conditions and methodological principles of developing compositional skills within the system of art education in Ukraine. It is determined that the academic school provides a fundamental base of artistic and compositional knowledge, whereas innovative methods – project-based, interactive, problem-oriented, and digital learning – stimulate students' independence, critical thinking, and creative reflection. The paper highlights the effectiveness of implementing VR/AR technologies, 3D modeling, multimedia tools, and teamwork projects as means of developing spatial thinking and artistic imagination. The European experience is also examined, particularly courses such as Design Thinking, Media Arts, and Cultural Management, which contribute to forming complex creative thinking in future designers and artists.

Scientific novelty. The study refines the definition of «compositional skills» as a key component of the professional competence of art specialists. For the first time, a conceptual model of compositional skills formation is substantiated, based on the integration of classical academic training with innovative digital learning technologies. It is demonstrated that the synthesis of traditional and modern approaches ensures flexibility of thinking and the ability of future artists to create harmonious artistic images in the digital era.

Practical relevance. The research results can be applied in teaching artistic and compositional disciplines, as well as in developing educational programs and methodological materials for training specialists in design, fine arts, and digital art. The proposed pedagogical conditions and innovative methods contribute to enhancing the effectiveness of the educational process, fostering creativity, spatial imagination, and visual culture in future professionals.

Keywords: compositional skills, art education, creative thinking, innovative technologies, digitalization, design, culture, professional training.

AUTHOR'S NOTE:

Hetman Oksana, Doctor of Philosophy in the field of knowledge 01 «Education/Pedagogy», Senior Lecturer at the Department of Design, State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University», Poltava, Ukraine, e-mail: oksana.gethman@gmail.com, orcid: 0000-0002-5758-9683.

Стаття подана до редакції: 20.10.2025.
Стаття прийнята до опублікування: 11.11.2025.
Стаття опублікована: 20.11.2025.